

Toespraak Pim Rijnders - DeTronk - 6 sept. 2009 - met doop

Lezingen: Jesaja 35, 4 – 7a ; Jacobus 1, 17 – 27 ; Marcus 7, 31 – 37

De angst voorbij!

Nog altijd hoor ik een van mijn docenten in Utrecht roepen: tegenwoordig nemen we weer aan dat alle wonderen die Jezus gedaan heeft waar gebeurd zijn. Ik herinner mij niet meer of dit veel reactie in de collegezaal heeft opgeleverd. Docenten zijn er om naar te luisteren en als je het belangrijk vindt schrijf je het op. Deze uitspraak hoefde ik niet op te schrijven.....

Met het lezen over de genezing van de moeilijk sprekende dove man schoot mij de uitspraak weer te binnen. Zou de levensles die Jezus op dat moment overbracht aan waarde inboeten, als je het niet letterlijk neemt? Doe je dat wel, dan valt er veel te vragen. Waarom nam de anonieme man niet zelf het initiatief? Was de man wel helemaal doof? Of toch meer hardhorend? Waarom deed Jezus zo geheimzinnig? Waarom ook dat verbod om deze spectaculaire genezing verder te vertellen, wetend dat mensen nu eenmaal niet makkelijk hun mond kunnen houden?

Vragen genoeg dus. Maar zou met de beantwoording van al die vragen ook het ultieme doel van Jezus' opdracht, inzet, of van de schrijver zelf worden bereikt? De lezingen komen toch niet uit een geschiedenisboek?

Dat spitten in zo'n tekst kan best een aardige theologische exercitie zijn, maar schiet m.i. toch zijn doel voorbij: Een moment van rust hebben in een opgefokte wereld. Proberen de zin van het leven te ontdekken. Er je dan tevens bewust van te zijn, dat soms slechts één facet uit zo'n Bijbelverhaal al voldoende kan zijn je aan het denken te zetten, misschien wel je wordt opgeroepen veel te relativiseren.

Met die eerste lezing als aanzetje herken je meteen die menselijke trek van angst. We hebben er allemaal wel eens last van. Het christendom wordt er zelfs van beschuldigd daardoor aanhang te genereren. Een niet weg te poetsen thema dus, sindsdien en nog altijd voer voor filosofen en psychotherapeuten. Zo toegespitst kunnen we Marcus er niet van beschuldigen dit thema te verdoezelen en tegelijk meegaan in zijn opdracht de waarde van zijn geloof met verhalen over Jezus te verduidelijken. Voor hem ook een bezig zijn met zijn hier en nu. Niet als een pas op de plaats, geen kringloop, maar een toeleven naar een situatie van vrij te durven zijn, vrij van angst.

Je 'terughoudend opstellen', en afwachten, en aftasten van 'is het wel juist als ik dat en dat doe'. Krijg ik mijn collega, mijn goede vriend, mijn hele familie niet over me heen als ik mijn eigen mening ten beste geef? Handel ik wel goed, ben ik niet te toegeeflijk? We kennen de gevoeligheden. In ons evangelieverhaal is het niet veel anders. Met de vele open plekken in het verhaal blijft het verbazingwekkend dat Jezus - die zo populair moet zijn geweest in de omgang met mensen -, zich zo vrij opstelde. Er niet alleen voor hen was, hen beschermd, maar vooral geen angst had ingewortelde gewoontes van de synagogale en burgerlijke overheid te trotseren, aan de kaak te stellen.

Omdat deze kant van Jezus optreden ons wel bekend is, denk ik dat je ook anders kijken kunt en je afvragen: wat straalde Jezus uit als het symbool van een andere dan de gebruikelijke gedachtegang? Van een andere bestaansopvatting? Zouden we ons daarmee kunnen inleven of in spiegelen?

Bij de inleiding zei ik het reeks, tegenwoordig gaan we er weer van uit.....dat we met voorgekomen feiten te maken hebben. Zou het niet beter zijn te bedenken dat deze verhalen juist symbool staan voor een mensheid dat zich bevrijd mag weten door het beheersen van ingebakken weerstand, van angst?

Als ik in een uitzending voor de tv de hoogleraar economie Sweder van Wijnbergen hoor beweren dat het vorige jaar en begin dit jaar, bankdirecteuren in de VS de guts niet hadden om raad te vragen bij specialisten die bij hen om de hoek te vinden waren, wellicht zou de kredietcrises een andere wending hebben genomen en misschien wel voor een groot deel aan kracht hebben verloren. Hij benadrukte dat die mensen zo in hun weerstand vastzaten, (angst dus), dat de negatieve gevolgen wel moesten plaatsvinden.

Blijkens de evangelieverhalen was Jezus er sterk in aanspraken op de moraal van die tijd volledig in de war te sturen. Toch daagt hij vanmorgen de weinig spraakzame man uit zich aan Hem toe te vertrouwen en zich aan een schijnbare genezend symbool te onderwerpen.

Toespraak Pim Rijnders - DeTronk - 6 sept. 2009 - met doop

Geldt die symbool politiek – zou ik haast zeggen – misschien ook niet voor ons? Hebben ook wij veelal geen woorden voor sommige situaties waarin wij leven? Worden vragen als ‘wat moet ik doen’ of ‘hoe moet ik zijn’ en ‘hoe moet het verder’ vanmorgen niet door de woorden van Jezus veranderd in ‘wie ben ik zelf’ en ‘waar gaat het om in mijn ziel’ ?

Lucas hoort Jezus die verandering weer anders benoemen: het koninkrijk van God is binnen u! Je bent zelf in staat jezelf te zijn, je angst te beheersen. Op veel plaatsen in het evangelie is Jezus erop uit mensen uit die vlakheid van hun bestaan te trekken en hen een bevrijdend Effata toe te roepen:

Wordt geopend, Treedt naar buiten, maar herken ook de ander.

Allemaal woorden die gekoppeld zijn aan het loslaten, aan bevrijding, aan het afschudden van die opgelegde druk. Voel je vrij!

En dan blijkt toch heel subtiel in de tekst dat Marcus nadat Jezus de man had bevrijd van zijn doofheid, Marcus ineens overgaat van de 3^e persoon enkelvoud, naar de 1^e persoon meervoud: het symbool Jezus kreeg als het ware vleugels. Geen bevrijding voor een beperkt aantal mensen, geen bevrijding voor alleen maar intimi.

- om met de theoloog Edward Schillebeeckx te zeggen: zonder de wereld geen heil -. Bevrijding is er voor iedereen!

In de opbouw van gemeenschap hebben mensen eeuwenlang hun symbolen aangedragen als vorm van verbinding, als vorm van omslag: van angst naar bevrijding, van oud naar nieuw, van afstandelijk naar betrokken. Hadden de symbolen in de oude tijden hun eigen betekenis. De symbolen groeiden en vergroeiden met de tijden mee. Evolveerden, kregen andere waarden, kregen andere uitdrukking.

Zo ook het symbool van de doop. Was het vanouds een omslag voor de mensen hun levensstaat, hun zorgen af te leggen. In latere tijd wijzigde dat in het ontdoen van zonde. Kerkvader Augustinus deed zijn eigen grote ontdekking en velen volgden hem.

De Verlichting, filosofen van de verlichting brachten ons weer terug tot de kerngedachte zoals Lucas Jezus citeerde: het koninkrijk is in u! De filosoof Descartes haakte daarop in met zijn: cogito ergo sum. Ik denk, dus ik ben.

In dat voetspoor kon een doopsel uitgroeien tot een prachtig symbool van verbondenheid, een symbool waar de volwassen mens zich bewust van mag zijn niet alleen verbonden te zijn in die menselijke samenleving, maar je bevrijd te mogen weten van onnodige ballast. Je je sterk mag voelen nieuwe stappen in je leven te nemen.

Angst voor morgen niet te duchten.

Dat dit voor een baby wat te veel gevraagd is, doet niet af aan de grote verantwoordelijkheid voor de ouders zelf, voor alle ouders dat beeld van bevrijding over te dragen. Dat licht van Christus, zijn woorden en daden in het jonge leventje te laten groeien. Dat is een levenslange effata, wordt geopend!

En terugkomend op de uitspraak van mijn docent indertijd, is dat misschien wel het wonder ‘waarin we tegenwoordig weer in mogen geloven’.

Moge het zo zijn.